

Litteraturstrategi for Nord-Norge

Revidert versjon 2022-2025

*Liv Lundberg og Laila Stien på bibliotekturné Bokåret 2019 i regi av Finnmark fylkesbibliotek.
Foto: Elisabeth Jæger, Hammerfest bibliotek*

Innhold

Mål for en nordnorsk litteraturpolitikk	2
Litteratur i Nord-Norge	2
Hovedmål: Å styrke produksjonen av litteratur i Nord-Norge.....	4
Strategi 1. Produksjon. Styrke forfatterøkonomien	5
Strategi 2. Produksjon. Styrke nettverk og møteplasser for forfattermiljøet	7
Hovedmål: Styrke formidling av litteratur skrevet av forfattere bosatt i Nord-Norge	9
Strategi 1. Formidling. Styrke formidlings samarbeidet i landsdelen	10
Strategi 2. Formidling. Styrke formidlingsarenaer	11
Hovedmål: Styrke samarbeidet mellom ulike kunstuttrykk.....	12
Strategi 1. Stimulere til mer samarbeid mellom kunstfeltene	12
Gjennomføring av strategien	13
Vedlegg A.....	14
Vedlegg B.....	15

Mål for en nordnorsk litteraturpolitikk

Samarbeidet om kulturen i Nord-Norge er nedfelt i Den nordnorske kulturavtalen: «Det nordnorske kultursamarbeidet skal bidra til et profesjonelt kulturliv som er mangfoldig, inkluderende, med høy kvalitet og er en drivkraft for utvikling og vekst i landsdelen.»

Den nordnorske litteraturstrategien 2017 til 2021 ble vedtatt av fylkestingene i Nordland, Troms og Finnmark første halvår 2017. I Den nordnorske kulturavtalen 2022-2025 er strategien videreført. Litteraturstrategi for Nord-Norge har som mål å styrke produksjon og formidling av nordnorsk litteratur, og styrke samarbeid mellom litteraturfeltet og andre kunstuttrykk. Strategien skal fungere som et redskap og en plattform for økt samarbeid om litteraturen i landsdelen. Fylkesbibliotekene har hovedansvar for at strategien blir fulgt opp.

I arbeidet med strategien har flere organisasjoner og institusjoner i litteratur- og kulturmiljøet fått komme med innspill. De har bidratt sterkt til resultatet av strategien, og det er også naturlig at de bidrar til å realisere den. I strategien er det lagt vekt på samarbeid i hele landsdelen. Det er derfor institusjoner og organisasjoner som i stor grad har hele landsdelen som nedslagsfelt som har bidratt med innspill.

Litteratur i Nord-Norge

Med litteratur i strategien mener vi skjønnlitteratur og sakprosa som er produsert og/eller utgitt i landsdelen. I strategien vil det i hovedsak bli lagt vekt på produksjon av skjønnlitteratur, men formidling av både skjønnlitteratur og sakprosa.

Å lese og å uttrykke seg på eget språk gir lettere tilgang til offentlig ordskifte og er viktig for å ivareta demokrati og ytringsfrihet. God skjønnlitteratur og sakprosa er med på å skape identitet og tilknytning til landsdelen. «Ingen kan i dag trekke i tvil hvilken betydning hovedtendensene i nordnorsk litteratur har hatt for identitet, selvbilde og historisk sammenheng» uttalte Finn Stenstad i Nordnorsk kulturhistorie i 1994. Han advarte samtidig mot at den samme litteraturen kan sementere fortellinga om det nordnorske, og at den derfor må fornyes kontinuerlig. Samtidslitteraturen er av vesentlig betydning for hvordan landsdelen sees og ser seg selv. Litteraturen kan bli brukt til andre kunstuttrykk som film og teater, og bidra til at et oppdatert bilde av landsdelen når ut til enda flere.

Litteratur fra og om Nord-Norge har gjort seg merkbar både nasjonalt og internasjonalt.

Nobelprisvinneren Knut Hamsun er en av Norges aller mest kjente forfattere gjennom tidene, med et stort internasjonalt publikum. Flere av bøkene hans er tydelig inspirert av landsdelen og tida han

bodde her. Herbjørg Wassmo er en av landets mest populære forfattere både i salg i bokhandel og gjennom utlån i bibliotek. Bøkene hennes har blitt filmatisert og hun har mottatt Nordisk råds litteraturpris. Endre Lund Eriksen er en av Norges mest kjente barnebokforfattere. Flere av bøkene til disse forfatterne er knyttet til landsdelen. De har alle bodd deler av livet sitt her og har lokal tilknytning. God litteratur skaper oppmerksomhet om landsdelen og vekker en stolthet for Nord-Norge.

Litteraturen har hatt mye å si for reiselivet og turistnæringa i landsdelen. Hamsunsenteret og Petter Dass-museet er to litterære museum som har bidratt til reiselivet på Hamarøy og Alstahaug. Begge institusjonene legger vekt på formidling av forfatterskapet til de to forfatterne og formidling av annen litteratur med tilknytning til landsdelen.

I strategien blir det tatt hensyn til språklig mangfold. Samisk og kvensk litteratur blir behandlet på lik linje med annen litteratur skrevet i Nord-Norge. Arbeidet med en nordnorsk litteraturpolitikk er sett i sammenheng med den samiske.

Litteraturstrategi for Nord-Norge

Strategien har tre hovedmål: Disse er å styrke produksjon av litteratur i landsdelen, styrke formidling av nordnorsk litteratur og å styrke samarbeidet mellom ulike kunstuttrykk.

Hvert mål har sine strategier med tiltak som skal ivareta interessene til de ulike aktørene i litteraturmiljøet. Fylkesbibliotekene i de nordnorske fylkene vil i samarbeid med litteraturfeltet i landsdelen arbeide for å realisere tiltakene og følge opp strategien. Det er lagt opp til mer samarbeid og større utveksling av kompetanse og bidrag mellom de ulike aktørene, som fylkesbibliotekene vil legge til rette for. For å gjøre litteraturen som er skrevet i landsdelen synlig både i landsdelen og utenfor, må det settes i verk tiltak i samarbeid mellom ulike institusjoner og aktører både i litteraturfeltet og gjennom andre kunstfelt. Særlig folkebibliotek og Den kulturelle skolesekken skal arbeide for å gjøre litteratur skrevet i Nord-Norge mer synlig. Sammen med fylkesbibliotekene vil de skape møteplasser og sette av midler til formidling. Viktige aktører er i tillegg til bibliotekene: Nordnorsk forfatterlag, Den kulturelle skolesekken, Norsk Forfattersentrum Nord-Norge og de ulike litteraturfestivalene i landsdelen.

Hovedmål: Å styrke produksjonen av litteratur i Nord-Norge

Utfordringer

I arbeidet med strategien har det kommet fram flere utfordringer. Det er få forlag av noenlunde størrelse i Nord-Norge. De forlagene som fins, har lite ressurser til oppfølgingen som trengs for å bygge opp et forfatterskap. Flere forfattere gir derfor ut bøker på forlag i Oslo eller Bergen. Dialogen med litteraturfeltet har vist at lokale forlag kunne gi forfatteren som er bosatt i landsdelen en større grad av identitetsfølelse og kunne også være et viktig tilskudd til et lokalt litterært miljø.

Forlagsøkonomi er en utfordring som strategien ikke går inn i.

Strategien legger vekt på å styrke kvaliteten og produksjonen av litteratur i regionen. Dette kan gjøres ved å styrke den skapende krafta som er forfatteren. For å nå målet om å styrke produksjon av litteratur i Nord-Norge er det derfor nødvendig å se på både den etablerte forfatteren og på rekruttering til feltet. For å sikre rekruttering av forfattere i landsdelen fins det allerede flere tiltak. For barn og unge kommer det tilbud om skriveverksteder gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS). Skrive- og dramaleiren i Nordland er også et tilbud til ungdom som ønsker å skrive og få tilbakemelding på tekstene sine, og å møte andre med samme interesse som seg sjøl. Nordnorsk forfatterlag har samarbeid med flere litteraturlag med amatørskribenter, og bruker av midler de får

tildelt for å sette i verk tiltak for dem. Denne samhandlingen bidrar til å styrke produksjonen og interessen for litteratur i landsdelen. Likevel er det viktigste initiativet i landsdelen Forfatterstudiet i Tromsø ved Kunstakademiet UiT – Norges arktiske universitet. Til denne utdanninga kommer det hvert år flere lokale og tilreisende forfatterspirer. Ved å gjøre det mer attraktivt å etablere seg og leve som forfatter i nord kan det bli mulig å få flere til å bli værende i landsdelen.

Strategi 1. Produksjon. Styrke forfatterøkonomien

Litteraturstrategien er ment å øke tilveksten av profesjonelle utøvere, det vil si forfattere som har gitt ut verk som har gått gjennom en kvalitetssikring, enten gjennom medlemskap i en forfatterorganisasjon eller ved å bli kjøpt inn av Norsk kulturråd. Forfattere blir vurdert ut fra teksten de skriver. Det er teksten som ligger til grunn når kvalitet for en forfatter og kunstutøver skal vurderes ved opptak til for eksempel Nordnorsk forfatterlag og Den norske Forfatterforening. For at forfattere bosatt i Nord-Norge skal få utvikle seg og bli gode, er det avgjørende med tid og økonomi til produksjon. Økonomiske virkemiddel som kan styrke produksjon er etterlengta i regionen. Forfattere passer ikke inn i andre støtteordninger, og det trengs derfor øremerka midler gjennom egne stipend. Både enkeltforfattere og Nordnorsk forfatterlag har meldt tilbake at det viktigste virkemidlet for å fremme nordnorsk litteratur er tilgang til stipend til forfattere i de nordnorske fylkene.

Arbeidsstipend for forfattere og stimuleringsmidler

De nasjonale forfatterstipendene, som kan søkes gjennom Norsk kulturråd, går sjelden til forfattere i Nord-Norge. Det har likevel vært en viss økning i stipend og priser tildelt forfattere i landsdelen i de første fire årene av strategiperioden. I perioden 2011-2016 fikk fire forfattere og to dramatikere fra Nord-Norge Kulturrådet sitt kunstnerstipend og to forfattere under 35 år mottok kunstnerstipend for unge kunstnere. I perioden 2017-2021 har 12 forfattere og dramatikere fra Nord-Norge fått Kulturrådet sitt kunstnerstipend, og én forfatter og én dramatiker mottok kunstnerstipend for unge kunstnere. Den norske forfatterforening disponerer midler fra bibliotekvederlaget til stipend. Av 70 hovedstipend i perioden 2013-2016 gikk ett til forfatter bosatt i Nord-Norge, de siste fire årene er minst to av 76 tildelinger gått til forfatter bosatt i landsdelen. Tildelingene informerer ikke om hjemsted for mottaker, derfor er dette et noe usikkert tall.

Fra 2018 har det gjennom den Den nordnorske litteraturstrategien årlig vært utdelt et stipend på kr 100 000 til en skjønnlitterær forfatter bosatt i Nord-Norge. Kriteriene og forvaltningen av stipendet er ivaretatt av fylkeskommunene. Stipendmottakeren kan i tillegg til arbeidstid få positiv oppmerksomhet, noe som vil fremme forfatteren og litteraturen både regionalt og nasjonalt.

Anbefaling: Stipendet videreføres i ny strategiperiode. I tillegg etableres nok et stipend på kr 100 000 for forfattere i landsdelen som skriver barne- og ungdomslitteratur. Begge stipend tildeles av ekstern fagjury. Det settes av kr 40 000 hvert år til honorar til jury og andre utgifter i tilknytning til arbeidsstipendet.

I tillegg ble det fra 2018 satt av kr 150 000 i stimuleringsmidler som skulle gi nordnorske forfattere anledning til å promotere seg på nasjonale arenaer, og slik styrke sitt kandidatur for nasjonale stipend. Det ble utviklet egne kriterier for midlene. Tildelingen ble gjennomført i samarbeid mellom de nordnorske fylkeskommunene og Nordnorsk forfatterlag.

Etter evaluering foreslås det at beløpet som skal gå til stimulering reduseres til kr 60 000. Midlene skal være søkbare for forfatterne. Beløpet skal fortrinnsvis gå til formidling, utvikling og reiser i tilknytning til skriveprosesser, men andre søknader skal også vurderes.

Ansvar: Det nordnorske kultursamarbeidet

Litteraturpriser

Litteraturpriser er også en måte å styrke økonomien til forfatterne på. Havmannprisen er den eneste litteraturprisen i Nord-Norge. Den er eid av Nordland fylkesbibliotek, Rana bibliotek og Helgeland sparebank, som også finansierer prisen. I 1998 ble Havmannprisen fast etablert som landsdelspris for beste nordnorske bok, tildelt etter vurdering av en fagjury. Ved tildeling skal det legges vekt på skjønnlitterære og fortellermessige kvaliteter. Som skjønnlitterære kvalitetskriterier vurderes språk, innhold og originalitet. Prisen utdeles under Havmanddagene i Mo i Rana av Rana bibliotek og Nordland fylkesbibliotek i samarbeid med Helgeland sparebank, Ark Mo og Norsk Forfattersentrum. Havmannprisen er blitt en pris som får nasjonal oppmerksomhet og som bidrar til formidling av både de nominerte og prisvinneren.

Priser av denne typen bidrar til å gi heder og ære til vinnerne, og bidrar til et formidlingsarbeid rundt nordnorsk litteratur. I tillegg er den økonomiske gevinsten med på å styrke videre litteraturproduksjon. En litteraturpris vil gi økt oppmerksomhet til forfatter og verk, og har et potensial for nasjonal markedsføring. For å styrke produksjon og formidling av barne- og

ungdomslitteratur kan det etableres en nordnorsk litteraturpris for barne- og ungdomslitteratur etter modell av Havmannprisen.

Anbefaling: Det etableres en nordnorsk litteraturpris for barne- og ungdomslitteratur etter modell av Havmannprisen. Ettersom Nordland allerede har ansvar for Havmannprisen, bør Troms og/eller Finnmark fylkesbibliotek administrere en eventuell ny pris. Etablering av prisen og utvikling av kriterier skjer i samarbeid mellom de nordnorske fylkene. Prisen skal omfatte forfattere i hele landsdelen. Det søkes samarbeid med næringsliv for finansiering.

Det har i første strategiperiode vært forsøkt å få til en slik pris, uten at det har lyktes. Arbeidet med dette videreføres.

Folkebibliotekene i landsdelen bruker formidlingsarbeidet som blir lagt ned i prisutdelingene, og markedsfører prisene gjennom sine kanaler.

Ansvar: Fylkesbibliotekene

Talentprogram for ferske forfattere

Det er viktig å drive allsidig rekruttering til litteraturfeltet for å sikre produksjon av litteratur i landsdelen i framtida. Et tiltak for å styrke unge eller nyutdanna forfattere kan være å etablere talentprogram for ferske eller unge forfattere i nord. Talent Norge-programmet er et eksisterende program der forfattere får stipend, profesjonell oppfølging og annen hjelp til å bli etablert som kunstnere. Deltakelse i programmet forutsetter privat delfinansiering, Sparebanken Nord-Norge Samfunnsløftet er en aktuell samarbeidspartner. Initiativet til å knytte seg til talentprogrammet må komme fra forfattermiljøet.

Formidlingsaktørene, som DKS, bibliotek og festivaler kan samarbeide med et eventuelt talentprogram gjennom å forplikte seg til å formidle nye talent i de nordnorske fylkene.

Strategi 2. Produksjon. Styrke nettverk og møteplasser for forfattermiljøet

For å styrke forfattermiljøet i landsdelen er det viktig med møteplasser og nettverksbygging, både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Forarbeidet til strategien viser at informasjon og kommunikasjon innafor feltet er ei utfordring, og det er derfor ønskelig å etablere møteplasser for hele det litterære kretsløpet. Deltakelse på festivaler og konferanser er derfor viktig for å kunne møte andre i litteraturmiljøet, dette igjen vil stimulere til samarbeid og produksjon.

Litteraturfestivaler er naturlige møteplasser for forfattere og publikum. Bibliotek har sine egne møteplasser, men festivalene fungerer bare i begrenset grad som møteplass for bibliotekmiljøet. Bokhandlene inngår i liten grad på eksisterende litterære møteplasser, og er de som i størst grad har etterlyst informasjon om det nordnorske. En sentral aktør for å bygge nettverk og kompetanse i forfattermiljøet er Nordnorsk forfatterlag. Forfatterlaget får støtte fra fylkeskommunene gjennom Den nordnorske kulturavtalen. Støtten er viktig for drift av laget og går ut igjen til medlemmene. Forfatterlaget binder sammen litteraturmiljøet i regionen og bidrar til møteplasser og utvikling for laget sine medlemmer. Forfatterlaget er en sentral samarbeidspart i gjennomføringa av litteraturstrategien.

Etablere arbeidsplasser og arbeidsfellesskap

Det er behov for arbeidsplasser og arbeidsfellesskap for forfatterne. Slik kan forfatterne være en del av et faglig miljø. I Tromsø er det allerede etablert ei skriveplass, Stabburet, der flere forfattere fra byen har skriveplass. Siste år har disse fått økonomisk tilskudd fra Troms og Finnmark fylkeskommune, men dette er ikke institusjonalisert. Det bør undersøkes nærmere om det er mulig å etablere flere slike skriveplasser, gjerne i samarbeid med vertskommunen. Det bør også undersøkes om det er mulig å etablere residensprogram gjennom for eksempel Artist in residence-programmet. Dette bør i tilfelle skje i samarbeid med etablerte litteraturinstitusjoner i landsdelen. Et residensprogram vil kunne ha en effekt på samarbeid internasjonalt og bidra til å gjøre landsdelen mer attraktiv både for de som allerede bor her og for forfattere som ønsker å la seg inspirere av den. Både skriveplasser og residensprogram vil ha en positiv effekt på samarbeid og prosjekt mellom kunstnere og resten av litteraturmiljøet, for eksempel Forfatterstudiet i Tromsø ved Kunstakademiet på UiT-Norges arktiske universitet. I de byene og kommunene der det er etablert fribyforfatterordning bør denne samarbeide med det litterære miljøet. Et samarbeid vil påvirke og stimulere litteraturmiljøet, både lokalt og regionalt.

Møtesteder for nettverk- og kompetanseheving for litteraturmiljøet

Et årlig møtepunkt for litteraturmiljøet kan bidra til nettverksbygging og kompetanseheving for kunstfeltet. Et slikt treffpunkt kan legges til et allerede eksisterende arrangement for å gjøre det attraktivt for et bredt miljø. Treffpunktet bør være for hele det litterære kretsløpet og samarbeidsparter som film og teater. Det bør være fokus på å utvikle forfatteren som merkevare og bedrift. Et felles treffpunkt vil i tillegg til å skape et møtested også skape utvikling og nytt

engasjement for litteraturmiljøet. Målet er å få til fruktbare møter og foredrag som vil styrke feltet sin kompetanse og samarbeid. De som arbeider med å formidle litteratur i landsdelen vil få en arena der de kan få kjennskap til ny litteratur og nye stemmer. En aktuell samarbeidspart her er Innovasjon Norge Arktis. Gjennom programmet Kreative næringer vil de være en aktuell økonomisk samarbeidspartner. Innovasjon Norge kan ikke støtte produksjon, men gjennom å gi støtte til nettverksbygging og kompetanseheving vil forfatterne i landsdelen ha bedre forutsetninger til å etablere seg sjøl som bedrifter. Dette kan igjen ha en positiv effekt på forfatterøkonomien.

De årlige bransjetreffene som har vært gjennomført i den første strategien har fungert som en nyttig møteplass og arena for etablering av nettverk. Det settes av 50 000 kr hvert år til et årlig bransjetreff i neste strategiperiode.

Ansvar: Nordnorsk forfatterlag, Norsk Forfattersentrum Nord-Norge, Innovasjon Norge Arktis, Nordland og Troms og Finnmark fylkeskommuner sammen med litteraturfestivalene i landsdelen.

Hovedmål: Styrke formidling av litteratur skrevet av forfattere bosatt i Nord-Norge

Utfordringer

Formidling av litteratur er å gjøre litteraturen kjent for et publikum. For å styrke formidling av litteratur skrevet i Nord-Norge er det avgjørende at det finnes et litterært grunnlag, derfor er forfatteren en viktig aktør i formidlinga.

Per i dag er det lite litteraturkritikk i region- og lokalaviser. Dette gjør at litteraturen som blir gitt ut i landsdelen ikke får den oppmerksomheten den trenger for å nå ut til et større marked. Små forlag har ikke ressurser til markedsføring i samme grad som store forlag.

Bibliotek og litteraturfestivaler er viktige for å gjøre litteratur fra Nord-Norge kjent. Bibliotekene er sentrale arenaer for litteraturformidling i regionen. Bokhandlere i landsdelen er også naturlige formidlingsarenaer.

I arbeidet med å gjøre litteratur produsert i Nord-Norge kjent, både regionalt og nasjonalt, er Den kulturelle skolesekken en svært aktuell arena. DKS er en stor formidlingsaktør og den eneste som når alle barn. Tilgangen til gode litteraturproduksjoner produsert i Nord-Norge er begrenset. Et samarbeid mellom fylkene om etterspørsel og formidling kan stimulere til bedre og flere litteraturproduksjoner.

Bibliotekene formidler den lokale litteraturen, både skjønnlitteratur og sakprosa, men etterlyser mer kvalitet, bedre distribusjon og bedre markedsføring av bøker som blir produsert i landsdelen. Det samme etterlyser bokhandlene som opplever at det er vanskelig å få oversikt over hva som blir utgitt av nordnorsk litteratur. Mange små forlag gjør markedet uoversiktlig. Den lokale og regionale litteraturen er etterspurt, men ikke alltid like tilgjengelig. Et samarbeid mellom bibliotek og bokhandel om informasjonsarbeid knyttet til den nordnorske litteraturen kan bidra til å utvikle det litterære kretsløpet i landsdelen.

Strategi 1. Formidling. Styrke formidlingsamarbeidet i landsdelen

Folkebibliotekene er viktige litteraturinstitusjoner i landsdelen. Disse finnes i hver kommune og driftes på kommunale budsjett. Bibliotekene er pålagt gjennom lov å drive aktiv litteraturformidling, og å vektlegge «kvalitet, allsidighet og aktualitet». I den reviderte folkebibliotekloven er det lagt større vekt på bibliotekene sin rolle som møteplass. Bibliotekene skal være lokale litteraturhus som fremmer litteratur og lesestimulering gjennom blant annet litteraturarrangement, forfatterturnéer og aktiviteter for barn og unge. De skal samarbeide med andre aktører og samarbeidspartnere når det gjelder arrangement og aktivitet i bibliotekene, som for eksempel festivaler.

Formalisert biblioteksamarbeid om litteratur av forfattere bosatt i Nord-Norge

Fylkesbibliotekene bidrar til utvikling av folkebibliotekene. De arbeider med tiltak for kompetanse og utvikling gjennom prosjekt og samarbeid mellom kommune og fylke. På denne måten bidrar fylkesbibliotekene til å styrke bibliotekene som formidlingsarena. I arbeidet med å realisere strategien og hovedmålene er det fylkesbibliotekene i landsdelen som sammen, og hver for seg, har ansvaret for oppfølging. Disse vil igjen ta initiativ og samarbeide med folkebibliotekene i fylkene.

Fylkesbibliotekene i landsdelen skal samarbeide om formidling av den nordnorske samtidslitteraturen og stimulere folkebibliotekene i landsdelen til å formidle utgivelser av forfattere bosatt i Nord-Norge på både fysiske og digitale arenaer. Samarbeidet må omfatte markedsføring av litteraturpriser, stipend og litteraturfestivaler på tvers av fylkesgrensene. Forfattermiljøene, DKS, utdanningsinstitusjoner, festivaler, Hamsunsenteret og Petter Dass-senteret må også involveres i samarbeidet.

Folkebibliotekene i landsdelen bør gjøre litteratur skrevet i Nord-Norge bedre kjent gjennom digitale virkemidler. Her kan Litteraturnett Nord-Norge spille en stor rolle. Dette er en portal som viser

litteratur som er utgitt i eller handler om landsdelen. Nordland fylkesbibliotek har ansvaret for tjenesten og arbeider med å videreutvikle den. Fylkesbibliotekene og folkebibliotekene i landsdelen kan bidra til portalen og samarbeide om å gjøre den mer kjent både regionalt og nasjonalt.

Anbefaling: De nordnorske fylkesbibliotekene viderefører samarbeidet med mål om å fremme litteratur skrevet av forfattere bosatt i Nord-Norge i folkebibliotek og på andre arenaer.

Ansvar: Fylkesbibliotekene

Etablere et samarbeid om litteratur i DKS i landsdelen

Per i dag er det i hovedsak fylkesbibliotekene har ansvaret for litteratur i Den kulturelle skolesekken. I Nord-Norge kan fylkesbibliotekene samarbeide om formidling av litteratur skrevet i Nord-Norge på denne arenaen. Her bør det også søkes samarbeid med andre kunstuttrykk.

Anbefaling: For å sikre gode lokale og regionale DKS-produksjoner som kan bli tilbydd for landsdelen og for andre fylker bør det legges opp til et landsdelssamarbeid om etterspørsel og formidling av litteraturproduksjoner fra Nord-Norge.

Ansvar: Norsk Forfattersentrum Nord-Norge, fylkesbibliotekene og DKS i fylkene

Strategi 2. Formidling. Styrke formidlingsarenaer

Som følge av strategien vil fylkesbibliotekene fortsatt utvikle rutiner for samarbeid mellom bibliotek og litteraturmiljøet ellers. Dette bidrar til ei styrking av flere formidlingsarenaer i Nord-Norge.

Litteraturfestivaler er i tillegg til bibliotekene og DKS de viktigste arenaene for litteraturformidling i landsdelen. Gjennom festivalene når en ut til et bredt publikum og litteraturmiljøet i landsdelen kan samarbeide. Det er en unik sjanse for en forfatter å møte publikum og omvendt. Dette kan føre til dialog om litteraturen som igjen kan bidra til samtale, diskusjon og sette litteratur og tema på dagsorden. Litteraturfestivaler foregår gjerne på flere arenaer og kan slik bidra til at flere får mulighet til å delta på arrangement, for eksempel gjennom forfatterturnéer i forbindelse med festivalen, som ved Finnlitt – Finnmark Internasjonale Litteraturfestival.

Styrke litteraturfestivaler i landsdelen

Litteraturfestivalene er arenaer for samarbeid mellom de ulike aktørene i litteraturfeltet og er naturlige møtesteder for dem som arbeider og er interessert i litteratur. Festivalene bør styrkes

gjennom samarbeid og utvikling, slik at de er relevante for både publikum og litteraturmiljøet. Bibliotekene er naturlige samarbeidspartnere både på lokalt og regionalt nivå.

Anbefaling: Samarbeidet mellom bibliotek og litteraturfestival videreutvikles.

Ansvar: Litteraturfestivaler, Norsk Forfattersentrum Nord-Norge, Nordnorsk forfatterlag, fylkesbibliotekene og folkebibliotekene.

Hovedmål: Styrke samarbeidet mellom ulike kunstuttrykk

Utfordringer

Det har vært gode samarbeid mellom teater og litteraturmiljøene i landsdelen. I Troms og Finnmark har samarbeid mellom forfattere og teater resultert i flere priser for ny dramatikk. Regionteatrene ser det som sin oppgave å formidle nordnorsk dramatikk, gjerne gjennom nyskrevet dramatikk eller gjennom omarbeidelse av skjønnlitterære utgivelser.

Det er et ønske om mer samarbeid om kompetansedeling mellom litteratur og scene.

De frie teatermiljøene er også sterke samarbeidspartnere gjennom scenetekstival, festivaler og kompetansedeling. Det er tekst og idé som ligger til grunn for et godt teaterstykke eller en god film. Når film- og teatermiljøet samarbeider med litteraturmiljøet, vil disse tre kunstuttrykkene ha mye å hente fra hverandre.

Strategi 1. Stimulere til mer samarbeid mellom kunstfeltene

Videreføre etablert samarbeid mellom teater, film og litteratur

Samarbeidet regionteatrene har med litteratur- og de frie teatermiljøene bør fortsette.

Samarbeidene er med på å løfte og utvikle nordnorske tekster for teaterscene. Det er også viktig å møte litteratur på nye arenaer og i andre former. Derfor bør eksisterende festivaler oppfordres til å vise sammenheng mellom ulike kunstuttrykk og tema i samarbeid med det lokale og regionale litteraturmiljøet. Festivaler som Scenetekstivalen er eksempel på et slikt sted der samspill mellom tekst og scene er viktig. For å heve og bevare kompetanse på tverrfaglige produksjoner er det viktig at samarbeidet som fins i dag mellom teater-, film- og litteraturmiljøet fortsetter. Dette gjelder også samarbeid mellom filmorganisasjoner, for eksempel samarbeid om manusskrivekurs eller arrangement fra bok til film, som Ordkalotten har hatt med Nordnorsk filmsenter.

Videreutvikle møteplasser mellom kunstuttrykkene

På et litterært bransjetreff – omtalt under strategi om å utvikle nettverk og møteplasser – vil det være aktuelt å invitere aktører fra andre kunstfelt for å stimulere og inspirere til samarbeid. Det vil også være aktuelt for litteraturmiljøet å delta på tilsvarende bransjetreff for de andre kunstmiljøene.

Bransjetreffet har i første strategiperiode fungert som en nyttig møteplass og arena for etablering av nettverk. Det settes av 50 000 kr hvert år til et årlig bransjetreff i strategiperioden.

Ansvar: Fylkesbibliotekene, Nordnorsk forfatterlag, Norsk Forfattersentrum Nord-Norge i samarbeid med teater- og filmmiljøet.

Vise fram ulike kunstuttrykk på festivaler

Ved å være med på andre arenaer vil litteraturen bli mer synlig, som for eksempel på Festspillene i Nord-Norge. Her er det flere kunstuttrykk som er representert, og litteraturen og samarbeidet med de andre kunstuttrykkene kan bli gjort synlige. Når andre festivaler skal brukes som formidlingsarena bør det lokale folkebiblioteket eller fylkesbiblioteket være en samarbeidspart eller initiativtaker. Det samme gjelder for litteraturfestivaler ved at de tar inn andre kunstuttrykk i sitt program.

Ansvar: Fylkesbibliotek og folkebibliotek i samarbeid med festivaler

Gjennomføring av strategien

Det er etablert et organisert og formelt samarbeid mellom fylkesbibliotekene for å gjennomføre strategien. Dette videreføres i tråd med nye økonomiske rammer.

Vedlegg A

Oversikt over aktører som har bidratt med innspill til strategien

Litteraturinstitusjoner

- Hamsunsenteret
- Forfatterstudiet i Tromsø ved Kunstakademiet, UiT – Norges arktiske universitet
- Norsk Forfattersentrum Nord-Norge
- Fylkesbibliotekene i Nordland, Troms og Finnmark
- Et utvalg folkebibliotek
- Den kulturelle skolesekken i Nordland og Troms

Forfatterlag

- Nordnorsk forfatterlag

Litteraturfestivaler

- Ordkalotten internasjonale litteraturfestival
- Finnlitt – Finnmark internasjonale litteraturfestival
- Reine ord – Lofoten internasjonale litteraturfestival
- Det Vilde Ord

Økonomiske samarbeidspartnere

- Kulturnæringsstiftelsen SNN
- Innovasjon Norge Troms – Kulturnæringsprogrammet

Forlag og bokhandlere

- Orkana forlag
- ČálliidLágádus AS – Forfatternes forlag
- Et utvalg bokhandlere i landsdelen

Tverrfaglige produksjoner

- Nordland Teater
- Hålogaland teater
- Nordnorsk filmsenter
- Kunst- og filmfagskolen i Nordland

Vedlegg B

Oversikt over eksisterende stipend- og tilskuddsordninger (et utvalg)

Forfatterstipend og kunstnerstipend (tildeling til forfattere i nord i parentes)

- Nordnorsk litteraturstrategi. Arbeidsstipend til skjønnlitterære forfattere bosatt i Nord-Norge kr 100 000. 2018: Kristin Bjørn, 2019: Kjersti Kolbotn, 2020: Ingvild Holvik, 2021: Sigbjørn Skåden
- Arbeidsstipend for kunstnere i Troms, hvert 6. år til en forfatter (100.000 kr)
<https://www.tffk.no/tjenester/stotte-stipend-og-priser/okonomisk-stotte-og-stipend/kultur/>
- Kulturrådet kunstnerstipend unge forfattere (under 35 år):
<http://www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/arbeidsstipend-for-yngre-nyetablerte-kunstnarar> Nordnorske tildelinger siden 2011: Caroline Kaspara Palonen 2014, 2016; Morten Wintervold 2012; Monika Steinholm 2018; Torfinn Iversen 2020
- Kulturrådet arbeidsstipend: <http://www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/arbeidsstipend> tildelt skjønnlitterære forfattere og dramatikere i Nord-Norge 2011-2016: Kjersti Kollbotn, Sigrid Merethe Hanssen, Heine Bakkeid, Tor Eystein Øverås, Ragnar Olsen, Rawdna Carita Eira. 2017-2021: Sissel Horndal, Jan Tore Noreng, Maja Bohne Johnsen, Tale Næss Lysestøl, Morten Wintervold, Ingvild Holvik, Monika Steinholm, Ingvild Solstad-Nøis, Karoline Caspara Palonen, Sigbjørn Skåden, Endre Lund Eriksen, Kjersti Kolbotn.
- Andre kunstnerstipend fra kulturrådet: <http://www.kulturradet.no/stotteordninger>
- Forfatterforeningens vederlagsfond/stipend: <http://www.forfatterforeningen.no/stipend>

Fylkeskommunale tilskudd

- Gjennom Nordnorsk kulturavtale - Nordnorsk forfatterlag
- Nordland fylkeskommune - tilskudd til kulturprosjekter og arrangement: <https://www.nfk.no/tjenester/tilskudd/tilskudd-for-kommuner/kulturprosjekter-og-arrangementer.31232.aspx>
- Gjesteateliet i Troms og Finnmark: <https://www.tffk.no/tjenester/kultur/artist-in-residence/>
- Festivaltilskudd Troms og Finnmark: <https://www.tffk.no/tjenester/stotte-stipend-og-priser/okonomisk-stotte-og-stipend/kultur/festivaltilskudd/>
- Festivaltilskudd Nordland: <https://www.nfk.no/tjenester/tilskudd/tilskudd-for-organisasjoner-foreninger/festivaltilskudd.31231.aspx>

Nordnorske litteratur- og kulturpriser

- Havmannprisen (50.000 kr)
- Nordland fylkeskommunes kulturpris (50.000 kr)
- Troms og Finnmark fylkeskommunes kulturpris: <https://www.tffk.no/tjenester/stotte-stipend-og-priser/priser/fylkeskulturpris/> (20.000 kr)

Nasjonale tilskudd

- Kulturrådet litteraturproduksjon: <http://www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/litteraturproduksjon>
- Kulturrådet litteraturprosjekt: <http://www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/litteraturprosjekt>
- Kulturrådet litteraturformidling: <http://www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/litteraturformidling>
- Fritt ord: <https://frittord.no/nb/hjem>

Ekstern finansiering

- SpareBank 1 Nord-Norge Samfunnsløftet: <https://www.sparebank1.no/nb/nord-norge/om-oss/samfunnsansvar/sok-om-stotte.html>
- Innovasjon Norge Troms og Finnmark - Kreative Næringer
<https://www.innovasjonnorge.no/no/om/kontorer-i-Norge/arktis/program-for-kreative-naringer/>
- Talent-Norge-program: <https://www.talentnorge.no/>